

ชื่อวิทยานิพนธ์ : อิทธิพลของพุทธจักรวาลวิทยาที่มีต่อการวางผังสร้างวัดในล้านนา
 ผู้วิจัย : นายปัญญาพัฒน์ สิริกรวัฒนกุล
 ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)
 คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระโกศัยเจติยารักษ์,ดร.,ป.ธ.๓, พธ.บ, กศ.ม., Ph.D.
 : ดร.สายัณห์ อินันใจ, ป.ธ.๔, พธ.บ., M.A.(SOC), Ph.D.(SOC)

วันที่สำเร็จการศึกษา : ๘ มีนาคม ๒๕๕๙

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้วัตถุประสงค์ ๑.เพื่อศึกษาแนวคิดจักรวาลวิทยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ๒. เพื่อศึกษาแนวคิดจักรวาลวิทยาตามคติของชาวล้านนา ๓. เพื่อศึกษาอิทธิพลของพุทธจักรวาลวิทยาที่มีต่อการวางผังสร้างวัดในล้านนา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากพระไตรปิฎก อรรถกถา คัมภีร์ล้านนา เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มประชากรจำนวน ๘ รูป/คน ซึ่งคัดเลือกมาแบบเจาะจง ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนาในล้านนา

ผลการวิจัยพบว่า

๑. แนวคิดจักรวาลวิทยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาพบว่าจักรวาลวิทยาส่วนใหญ่ นำมาจากพระสูตรที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสไว้ในพระไตรปิฎก บางพระสูตรตรัสเรื่องจักรวาลโดยตรง บางพระสูตรให้นัยแฝงไว้ ต้องอาศัยการตีความบ้าง พระสูตรที่ใช้ศึกษาเรื่องจักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนาก็มีอยู่ ๓ พระสูตร คือ อัคคัญญสูตร จักกวัตติสูตร และสุริยสูตร ทำให้ได้ทราบรายละเอียดของจักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะประเด็นสำคัญเรื่องของความไม่เที่ยงของสังขารของสรรพสัตว์ สรรพสิ่งทั้งหลาย แม้จะยิ่งใหญ่เพียงใดก็ต้องแตกทำลายหมด เราควรจะเบื่อหน่าย คลายจากความยึดมั่นถือมั่น มั่น ฝึกฝนอบรมตนให้พ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด ตามพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒. แนวคิดจักรวาลวิทยาตามคติของชาวล้านนา พบว่า แนวคิดจักรวาลวิทยา ได้รับการปลูกฝังผ่านการใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์โดยมีการสร้างวัด สร้างบ้าน สร้างเมือง ตามแนวคิดจักรวาลวิทยา โดยเนื้อหาหลักของแนวคิดดังกล่าวเป็นคติในการสร้างความสมดุลระหว่างโลกมนุษย์กับจักรวาล โดยเชื่อว่าหาก จักรวาลเล็ก ซึ่งหมายถึง โลกเกิดความสมดุลกับจักรวาลใหญ่แล้วจะเกิดความอุดมสมบูรณ์และความสงบสุขขึ้นใน โลกมนุษย์

๓. อิทธิพลของพุทธจักรวาลวิทยาที่มีต่อการวางผังสร้างวัดในล้านนา พบว่า แนวคิดเรื่องจักรวาลวิทยาได้มีบทบาทอิทธิพลต่อการวางผังในการสร้างวัดในล้านนา กล่าวคือ การสร้างเจดีย์ หรือว่าพระธาตุถูกสร้างไว้ศูนย์กลางของวัด ส่วนแนวคิดเรื่องการสร้างวิหารนั้นต้องสร้างในทิศตะวันออกของเจดีย์ซึ่งถือว่าได้รับอิทธิพลมาจากพุทธจักรวาลวิทยาเช่นกัน ดังนั้น การสร้างเจดีย์และการสร้างวิหารของชาวล้านนาจะนิยมสร้างตามแบบแนวคิดที่ได้รับอิทธิพลมาจากพุทธจักรวาลวิทยา

Dissertation Title : The Influence of Buddhist Cosmology on Monastery Building Plan in Lanna

Researcher : Mr.Punchaphat Sirikonwatthanakun

Degree : Master of Art (Buddhist Studies)

Dissertation Supervisory Committee

: Phrakosajetiyarak, Pali III, B.A., M.Ed., Ph.D.

: Dr.Sayan Innunjai, Pali IV, B.A., M.A., Ph.D.

Date of Graduation : March, 8, 2016

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the concepts of cosmology appeared in Buddhist scripture, 2) to study the concepts of Buddhist cosmology according to Lanna belief and 3) to study the influence of Buddhist cosmology towards to make a plan the monastery in Lanna. This research was a qualitative research which studied from documents, Tipitaka and Lanna scripture such as Cakavalti-pane and Tiphumpmikatha and in-depth interview the population were 8 people who were expert in Lanna Buddhism.

The results of this research were found that;

1. The concept of cosmology appeared in Buddhist scripture found that the cosmology came from the Sutta in Buddhist scripture such as Akganya Sutta, Cakkavatti Sutta, and Suriya Sutta.

2. The concepts of Buddhist cosmology according of Lanna belief found that the cosmological concept came from the power of the King that there were monastery building, house building, and city building according to cosmological belief. The main text of this concept was the belief that had made the balance between the world and cosmology. It belief that, if the small cosmology means the world was equilibrium with big cosmology, It will be to well-being and peace in the world.

3. The influence of Buddhist cosmology towards make a plan in Lanna monastery found that the Buddhist cosmology concept had played influence role to make a plan in Lanna monastery namely, the pagoda establishing was constructed on the center of monastery. The Vihara establishing had to set in the east of the pagoda because which got the influence from Buddhist cosmology. Therefore, the

establishing of pagoda and Vihara will be constructed according to the Buddhist cosmology concept.